

A sertésenyésztés szépségei: agit-prop toposzok az ötvenes évek diafilmjében ^[1]

1953-ban a Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat készítette el az alábbi sertésenyésztést propagáló diafilmet. Megismerhetjük Lukács Imre sertésenyésztőt és feleségét, akik a modern mezőgazdasági eszközök és módszerek bevetésével fényes eredményeket érnek el. Nem egy névtelen parasztot látunk, hanem egy igazi mindennapi embert, akinek ismerjük az arcát, munkamódszereit, lakóhelyét. Lukács Imre igazi mintagazda, értelmes, nyitott az új módszerek iránt, aki ráadásul segítőkész.

1953-ban a Népművelési Minisztérium megbízásából a Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat készítette el ezt a sertésenyésztést propagáló diafilmet. Megismerhetjük Lukács Imre sertésenyésztőt és feleségét, akik a modern mezőgazdasági eszközök és módszerek bevetésével fényes eredményeket érnek el.

A filmet az ötvenes évek toposzainak egész kelléktárával ellátva hozták forgalomba. Nem egy névtelen parasztot látunk, hanem egy igazi mindennapi embert, akinek ismerjük az arcát, munkamódszereit, lakóhelyét. Lukács Imre igazi mintagazda, értelmes, nyitott az új módszerek iránt, aki ráadásul segítőkész, akivel bárki barátkozhat, akitől elleshetik a fogásokat (lásd a 14. sz. képet: ujjainkból formáljunk kehely alakot). A gazda legfőbb segítőtje a felesége, jellemző azonban, hogy a propaganda azt már nem tartotta fontosnak, hogy a feleség nevét is megismerjük. Ám vele ellentétben a film igazi főszereplői, a sertések nevével vannak: Bunkó, Gyilkos és Bátor.

[Képgaléria megtekintése](#) ^[2]

Az igazi kommunista hősök megjelenése a propaganda állandó toposza. A diafilm egyik lehetséges célja megteremteni a parasztok kommunista hőseit. Ha az ipari munkások Pióker Ignácra, Sztahanovra hivatkoznak, akkor a földművesek mondják: Lukács Imre. Lukács gazda, a kommunista sertésenyésztő - aki természetesen tsz-tag - mindent megtesz, hogy ne csak elérje, de túl is teljesítse az ötvenes évek sertésállomány szaporítására vonatkozó célkitűzéseit, ami természetesen sikerül. De Lukács Imre is csak ember, ezért még neki is vannak hibái, az ő módszere sem tökéletes: nincsen malac- napoztatója, szemben a Szatmárcsekei Állami Gazdaság tökéletes sertésenyésztő telepével. Ezzel a hiányossággal nyilvánvalóan azt akarja a propaganda érzékeltetni, hogy nagyon jó a termelőszövetkezet, de az állami gazdaság magasabb szintű intézmény.

Hősünk 1949-ben, az ötvenes évek terv kiadásakor kezdte sertésenyésztői pályáját. A film készítésekor már a tervidőszak közepén járunk, amikor már szép eredményeket lehet felmutatni: a film mintegy összegzi Lukács Imrének a kommunizmusban elért sikereit. Megismerkedhetünk újabb tervekkel, ezek a malacoztatási és bűgátási terv, amiket túl lehet és túl kell teljesíteni. Lukács a malacoztatási tervben előírt számokat messze túlszárnyalta, a szép eredmény jutalma: egy malac.

Megjelenik a toposzok közt az állandó és talán legfontosabb: minden új dolog, ami hasznos és jó az a szovjet elvtársaktól származik. Az élenjáró szovjet zootechnikai módszerek segítségével még nagyobb gyarapodást lehet elérni, és találkozunk a személyes kapcsolattal is: Lukácsné közvetlenül a szovjet küldöttségtől tanulta a tőgymasszázst.

Meg is érkezünk egy újabb állandó propaganda elemhez: tanulás. Megtudjuk, hogy Lukács gazda még most is tanul, mert "a tudás hatalom", de azt már nem tartották fontosnak a film készítői, hogy megtudjuk mit tanul a sertésenyésztő. Vajon újabb mezőgazdasági technikákat, vagy teljesen mást, talán marxizmust? De gazdánk nemcsak tanul, hanem ő maga is tanít, átadja ismereteit a jövő leendő tenyésztőinek. (És így már meg is jelenik a falusi Lukács-iskola.)

A film tanulsága - egy újabb propaganda-fogás, az anyagi ösztönzés - az állattenyésztéssel sok munka van, és ez is állandó tanulást igényel, de megéri, mert Lukácsék 1952-ben a több mázsa gabona és cukor mellé még 10000 forintot is kaptak.

Mi lehetett a Népművelési Minisztérium célja ezzel a filmmel? Hol mutathatták be, hogyan terjesztették? Agitáció vagy propaganda? Ha agitáció: falunak szól: az erőszakos tévesztések mellett szelidebb eszközökkel hatni a parasztságra? Egy állattenyésztéssel foglalkozónak nem jelent újat, hogy mivel etessék, hogyan tartsák tisztán és mikor bűgassák disznóikat, a parasztok jól megvoltak az apáról-fiúra öröklődő, már bevált eljárásokkal. Ráadásul a gazdák számára evidenciának tűnő dolgokat is aprólékosan bemutat.

Ha propaganda: inkább városnak szól. A filmnek városi kultúrházban való bemutatása valószínűleg hatásosabb volt, mint egy falusi közösségi házban. Ezenkívül feltételezhető, hogy városokban több háztartásban volt diafilm-vetítő. De: a városiak számára ez teljesen idegen világ, nem valószínű, hogy hosszú téli estéken, ha már éppen propagandafilmet akarnak vetíteni, éppen ezt a falusi témát veszik elő.

Ma már nehéz elképzelni nemcsak az alkotók célját, hanem a film hatását is: Sajnos, a film sorsáról semmit sem tudunk. Elérte-e célját, hatással volt-e a parasztok sertésenyésztésére, hány településre jutott el, mennyi ember okulhatott belőle?

De elkészült, így kiváló kordokumentumként maradt az utókorra.

Fél évszázaddal a dia elkészülte után már azt sem tudjuk kideríteni, hogy Lukács és neje láttak-e feldarabolt disznót, ők maguk feldolgozták-e sertéseiket. Esetleg azért nem ismerjük meg a Lukács házaspár által tenyésztett malacok sorsának beteljesülését, mert ők maguk nem is ették meg, mert vegetáriánusok voltak???

A diafilm magántulajdon részét képezik.

Címkek:

[Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat](#) ^[3]

[propaganda](#) ^[4]

[Sztahanov](#) ^[5]

[ötvenes terv](#) ^[6]

[Népművelési Minisztérium](#) ^[7]

Kiadás: 4. évfolyam (2004) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/kuriozumok/a_sertestenyesztes_szepsegei_agitprop_toposzok_az_otvenes_evek_diafilmjeben.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/kuriozumok/a_sertestenyesztes_szepsegei_agitprop_toposzok_az_otvenes_evek_diafilmjeben.html

[2] https://www.archivnet.hu/././galeria_pop.php%3Fga_id%3D74

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/tarsadalom-es-termeszettudomanyi-ismeretterjeszto-tarsulat>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/propaganda>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/sztahanov>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/oteves-terv>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nepmuvelesi-miniszterium>